

**GMINNY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE
ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE
W GMINIE DZIERŻONIÓW NA LATA 2011 - 2015**

I. Podstawa prawna Programu

Program realizowany będzie w oparciu o następujące przepisy prawa:

1. Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2006-2016,
2. Ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. Nr 180, poz.1493 z późn.zm.),
3. Ustawę z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2007 r. Nr 70, poz.473, z późn.zm.),
4. Ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2009 r. Nr 175, poz.1362 z późn.zm.).

II. Informacje ogólne

W celu efektywnego przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszania się negatywnych skutków w życiu społecznym i rodzinnym tworzy się Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie został stworzony w zakresie udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą, oddziaływania na osoby stosujące przemoc oraz podnoszenia świadomości społecznej na temat przyczyn i skutków przemocy w rodzinie. Na zjawisko przemocy w rodzinie możemy spojrzeć z wielu perspektyw.

Według światowej Organizacji Zdrowia przemoc to : celowe użycie siły fizycznej, zagrażające lub rzeczywiste, przeciwko sobie, komuś innemu lub przeciwko grupie lub społeczności, co powoduje lub jest prawdopodobne, że spowoduje zranienie, fizyczne uszkodzenie, śmierć, ból psychologiczny, zaburzenia w rozwoju lub deprivację.

Prostą i zrozumiałą dla przeciętnego człowieka interpretację zjawiska przemocy domowej możemy znaleźć w Słowniku Języka Polskiego, która określa przemoc domową jako **„fizyczną przewagę wykorzystywaną do czynów bezprawnych wykonywanych na kimś, lub narzuconą bezprawnie władzę lub panowanie.”** Każda forma przemocy powoduje ból i cierpienie, zawsze narusza prawa osobiste i dobro ofiary oraz jest intencjonalna.

Gminny program przeciwdziałania przemocy w rodzinie adresowany jest przede wszystkim do: ofiar przemocy w rodzinie sprawców przemocy w rodzinie, świadków przemocy w rodzinie, przedstawicieli władz lokalnych, przedstawicieli instytucji służb pracujących z dziećmi, tj. nauczycieli, pedagogów, pracowników socjalnych, policjantów, pracowników wymiaru sprawiedliwości, pracowników służb zdrowia, a także księży. Przemoc domowa może być zarówno skutkiem, ale także przyczyną dysfunkcji w rodzinie. Jest ona poważnym zaburzeniem funkcjonowania rodziny, prowadzącym do naruszeń norm moralnych i prawnych. Może nieść ze sobą tragiczne skutki psychospołeczne, w skrajnych przypadkach prowadzi do poważnych okaleczeń, a nawet zabójstw.

Ofiarami przemocy domowej są najczęściej osoby słabsze w rodzinie, a mianowicie kobiety, dzieci, osoby chore, niepełnosprawne i niedołążne.

Przemoc, wg definicji zawartej w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, to: *„jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, a także innych osób wspólnie zamieszkających lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienie i krzywdę moralne u osób dotkniętych przemocą”*.

Specjaliści wyróżniają pięć podstawowych form przemocy w rodzinie:

- **fizyczna** – to wszelkie działania polegające na użyciu siły i prowadzące do nieprzypadkowych urazów, zranień, stłuczeń, złamań czy zasinień, powodujące ostre urazy fizyczne wymagające hospitalizacji.
- **psychiczna** – to najtrudniejsza do udowodnienia, często zaczyna się niepostrzeżenie, od ignorowania czyichś potrzeb, krytykowania poglądów, ograniczania kontaktów z bliskimi, obniżania poczucia własnej wartości, powodująca pojawienie się stanów lękowych i nerwicowych.

- **ekonomiczna** – to każde zachowanie, którego celem jest ekonomiczne uzależnienie ofiary od sprawcy

- **seksualna** – to przedmiotowe traktowanie drugiej osoby w celu zaspokojenia własnych potrzeb seksualnych, zmuszanie do nieakceptowanych przez partnera praktyk i zachowań seksualnych (od sytuacji zmuszania do oglądania pornografii po gwałt).

- **zaniedbanie** – najczęściej stosowane wobec dzieci, a objawiające się niezaspokajaniem ich podstawowych potrzeb emocjonalnych i fizycznych. Zaniedbanie występuje również w przypadku odrzucenia emocjonalnego dziecka, braku zainteresowania jego rozwojem, problemami, a także zdrowiem i higieną.

Przemoc jest przestępstwem. W zależności od tego, czy przemoc ma charakter jednorazowy, czy się powtarza, jest ścigana z różnych artykułów.

Artykuł 207 Kodeksu Karnego stanowi:

§ 1 Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub inną osobą pozostająca w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat.

§ 2 Jeżeli czyn określony w § 1 połączony jest ze stosowaniem szczególnego okrucieństwa, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do 10 lat.

§ 3 jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 lub 2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 2 do 12 lat.

Wszystkie formy przemocy wzajemnie się uzupełniają i przenikają, a każda z nich powoduje określone szkody na zdrowiu fizycznym i psychicznym, wywołując cierpienie i krzywdy moralne u osób, które jej doznają.

Skuteczne przeciwdziałanie przemocy domowej wymaga współpracy i współdziałania placówek zajmujących się pomocą rodzinie i dziecku oraz służb odpowiedzialnych za nasze bezpieczeństwo. Współpraca dotyczyć powinna wszystkich aspektów problemu, poczynając od jego diagnozy, poprzez odpowiednie interwencje, a następnie łagodzenie i terapię urazowych skutków domowego znęcania.

III. Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Gminy Dzierżoniów

Przemoc, jak już wyżej zdefiniowano, to każde zachowanie, które poniża człowieka, narusza jego prawa i powoduje psychiczne lub fizyczne cierpienie. Nie musi wiązać się z fizycznymi obrażeniami. Znęcanie się psychiczne i wymuszanie współżycia seksualnego są również elementami przemocy.

Bywają przypadki, że do Ośrodka Pomocy Społecznej Gminy Dzierżoniów trafiają osoby, które doświadczają przemoc a które nigdy wcześniej nie wzywały na interwencję Policji i nie informowały dzielnicowego o istniejącej trudnej sytuacji.

Warto zauważyć, że także bardzo często lokalne środowiska osób znajdujących się w kręgu przemocy niejednokrotnie przyjmują postawę tzw. „zmowy milczenia”. Przejawia się to między innymi w postaci biernej obserwacji zaistniałej sytuacji oraz unikaniem współdziałania z instytucjami (np. Policją). W zachowaniu tym społeczność kieruje się m.in. chęcią utrzymania poczucia własnego bezpieczeństwa.

Pracownicy socjalni w przypadku stwierdzenia przemocy w rodzinie sporządzają „Niebieską Kartę”, którą następnie przekazują Policji. Działaniem wzmacniającym poszkodowane rodziny jest dążenie do ustanowienia dozoru kuratora sądowego dla rodziny.

Wysoki stopień bezrobocia występujący w Gminie Dzierżoniów, brak środków na podstawowe potrzeby, a także trudny dostęp do lekarzy specjalistów sprzyjają rozwojowi chorób takich jak nerwice, depresje i alkoholizm, a te z kolei wywołują agresję i przemoc.

Z danych statystycznych uzyskanych z Komendy Powiatowej Policji w Dzierżoniowie wynika, że w 2010 roku było 9 interwencji oraz założono 9 Niebieskich Kart.

Natomiast z danych statystycznych Ośrodka Pomocy Społecznej Gminy Dzierżoniów wynika, że w roku 2010 w 8 środowiskach została uruchomiona procedura „Niebieskiej Karty”. Dane prezentuje tabela nr 1.

Tab. nr. 1 Dane statystyczne Ośrodka Pomocy Społecznej:

Wyszczególnienie	2010
Ogólna liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej OPS	243
Rodziny, w których stwierdzono przemoc	13
Liczba wypełnionych „Niebieskich Kart”	8

Z danych zawartych w „Niebieskiej Karcie „ wynika, że tylko mężczyźni byli sprawcami przemocy. Domniemać można, że przemoc w rodzinie jest tematem bardzo zamkniętym, rzadko wychodzącym poza rodzinę. W związku z tym niniejszy program pozwoli na holistyczne podejście do problemu przemocy i uświadomienie społeczeństwu, jak ważny do rozwiązania jest ten problem. Trudno w jednoznaczny sposób określić wielkość zjawiska przemocy na terenie gminy, w związku z występowaniem przemocy ukrytej, czyli toczącej się w rodzinie czy w szkole, ale nie ujętej w statystykach z powodu braku wiedzy na temat jej występowania. Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Dzierżoniów realizuje zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w różnych jej formach. Na bieżąco współpracuje z Policją, Kuratorami Sądowymi, Pedagogami placówek oświatowych, służbą zdrowia oraz Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Dzierżoniowie..

Współpraca dotyczy przede wszystkim poradnictwa, interwencji i wzajemnego wsparcia oraz uzupełnienia podejmowanych działań.

IV. Zasoby Gminy Dzierżoniów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar

Wiele instytucji i organizacji na terenie gminy spotyka się w codziennej działalności ze zjawiskiem przemocy i jego skutkami. Są to m.in.:

- placówki oświatowe (szkoły i przedszkola),
- placówki służby zdrowia,
- związki wyznaniowe.

Na terenie gminy funkcjonują służby, które w zakresie swoich kompetencji mają za zadanie przeciwdziałać przemocy oraz chronić ofiary przemocy w rodzinie. Są to przede wszystkim:

- Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Dzierżoniów
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,

Na terenie powiatu dzierzoniowskiego działają:

- Sąd Rejonowy,
- Prokuratura Rejonowa,
- Służby kuratorskie,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie i Ochrony Zdrowia
- poradnia psychologiczno – pedagogiczna.

V. Założenia Programu

Program ten zgodny jest z Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i wpisuje się w założenia Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

Głównym założeniem Programu jest *stworzenie zintegrowanych działań we współpracy* ze wszystkimi podmiotami działającymi na terenie gminy w zakresie pomocy społecznej. Celem programu jest łączenie zasobów kadrowych i rzeczowych, wykorzystanie wiedzy, kompetencji i posiadanych umiejętności oraz doświadczenia podmiotów współpracujących ze sobą w zwalczaniu zjawiska przemocy występującej na terenie Gminy Dzierżoniów. Program opierać się będzie w głównej mierze na *profilaktycznym przeciwdziałaniu*, poprzez monitorowanie środowisk w bieżącej pracy socjalnej, *wczesnym rozpoznaniu zagrożeń, zdiagnozowaniu przyczyn i ustaleniu planu zaradczego*. Istotną rolę podejmowanych w Programie działań będą szeroko prowadzone kampanie informacyjne, programy edukacyjne, poradnictwo i doradztwo. Program zakłada także doskonalenie, poprzez szkolenie kadr, przygotowanych do skutecznego zapobiegania i interwencji w razie kryzysu.

VI. Cele Programu

CELEM PROGRAMU JEST TWORZENIE WARUNKÓW DO BARDZIEJ
SKUTECZNEGO PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE

Cele szczegółowe:

1. Rozwój współpracy w zakresie budowy spójnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
2. Koordynacja działań lokalnych podmiotów wobec zjawiska przemocy.
3. Podnoszenie świadomości społeczeństwa oraz różnych grup zawodowych stykających się z problematyką przemocy w rodzinie w zakresie skali i możliwości przeciwdziałania temu problemowi.
4. Zwiększenie dostępności pomocy rodzinom, w których stosowana jest przemoc, a w szczególności zwiększenie skuteczności ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Reasumując, program ma na celu zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie, zwiększenie skuteczności ochrony ofiar przemocy w rodzinie oraz zwiększenie dostępności

pomocy, a także zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych i korekcyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Wyżej wymienione cele zostaną osiągnięte po spełnieniu określonych warunków, jak np.

- systematyczne diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie;
- podnoszenie wrażliwości społecznej wobec przemocy w rodzinie;
- podnoszenie kompetencji służb zajmujących się problematyką przemocy w rodzinie;
- udzielanie profesjonalnej pomocy ofiarom przemocy w rodzinie;
- oddziaływania na sprawców przemocy w rodzinie.

VII. Realizatorzy

W celu realizacji zadań wynikających z niniejszego Programu zgodnie z ustawą z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie utworzony zostanie Zespół Interdyscyplinarny powołany przez Wójta Gminy Dzierżoniów w skład którego wejdą między innymi przedstawiciele:

1. Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
2. Ośrodka Pomocy Społecznej Gminy Dzierżoniów,
3. Komendy Powiatowej Policji,
4. Placówek oświatowych,
5. Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego w Dzierżoniowie,
6. Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie i Ochrony Zdrowia,
7. Organizacji pozarządowych.

VIII. Finansowanie Programu

1. Zadania Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie są finansowane z budżetu gminy, ponieważ przeciwdziałanie przemocy w rodzinie jest zadaniem własnym gminy (art.6 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie).
2. Budżet Gminy Dzierżoniów

IX Monitoring Programu

Wójt Gminy sprawuje na bieżąco nadzór na realizację systemu i podejmuje niezbędne działania zmierzające do osiągnięcia celów wyznaczonych w programie.

Poszczególne działania i procedury podlegać będą monitoringowi, mającemu na celu stałą poprawę efektywności i szybkości reakcji na zaistniałe przypadki przemocy. W ewaluacji poddane ocenie zostaną rezultaty uzyskane w wyniku porównywania z następującymi wskaźnikami:

- liczba rodzin zarejestrowanych i zdiagnozowanych, jako środowiska zagrożone występowaniem zjawisk przemocy, w stosunku do roku ubiegłego,
- liczba wdrożeń „Niebieskiej Karty”,
- główne przyczyny występowania przemocy,
- liczba rodzin i osób objętych terapią,
- liczba zarejestrowanych zjawisk przemocy,
- liczba interwencji kryzysowych, w tym liczba osób, którym udzielono zastępczego schronienia i innych form pomocy,
- liczba sprawców objętych programami korekcyjnymi,
- liczba szkoleń dla kadry - realizatorów programu,
- liczba wdrożonych programów edukacyjnych,
- liczba kampanii informacyjnych w środowisku lokalnym.

Do systematycznego monitoringu programu zobowiązuje się Przewodniczącego Zespołu. W terminie do końca lutego każdego roku Przewodniczący Zespołu przedkłada sprawozdanie z realizacji programu.